

УДК 631.155.2:634

L. Boltyanska, Ph.D. of Economics, Associate Professor,

B. Boltyanskiy, Ph.D. of Tehnicheskyh, Associate Professor, Tavria State Agrotechnological University

COOPERATION AND INTEGRATION GARDENING

Summary. Sexual formulated the basic aspects of cooperation and integration commodity fruit products of different ownership forms provided suggestions for reaching forms of cooperation and integration groups. The main tasks of cooperation condition. Highlights the conditions for the organization of cooperative units, the system of payments between participants of the cooperative, the benefits of cooperation farms and individual farms with large horticultural enterprises. With cooperation and integration of large gardening sector together with various organizational and legal forms seeks to obtain the final result. Under these conditions eliminated the monopoly as the one and the other. Partnership agreement based on cooperation allows to link the interests of producers of fruit products, probes and distributors. Collegiate solve problems with sales, installation of retail and wholesale prices. However, the weakest point is the financing of the scheme, since the current market requires updating existing technologies of products and process fruit processing. This requires significant investment. We believe that a solution can wake dating to the budget from the State of funds.

Keywords: integrated formation, cooperation, integration, association, forms of cooperation in horticulture.

Л.О. Болтянська, кандидат економічних наук, доцент,

Б.В. Болтянський, кандидат технічних наук, доцент ТДАТУ

КООПЕРАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ В САДІВНИЦТВІ

Сформульовані основні аспекти кооперування та інтеграції товаровиробників плодової продукції різних форм власності. Надані пропозиції щодо перспективних форм кооперації та інтеграційних формувань. Визначені основні завдання, умови кооперації. Висвітлені умови організації кооперативних формувань, система розрахунків між учасниками кооперативу, переваги кооперування фермерських господарств та особистих господарств населення з крупними садівничими підприємствами.

Ключові слова: інтегровані формування, кооперація, інтеграція, асоціація, форми кооперації в садівництві.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Агропромислова кооперація та інтеграція в садівництві розглядається

як поєднання інтересів і засобів садівничих господарств в один процес виробництва продукції цієї галузі щодо забезпечення сировиною, її переробки, зберігання та реалізації. Метою формування кооперативних формувань є поєднання зусиль товаровиробників плодової продукції стосовно досягнення високого кінцевого результату, економічних інтересів товаровиробників продукції та підприємств по її промисловій переробці. Основним завданням інтеграції в галузі є забезпечення збереження плодової продукції в процесі її просування від початкової стадії (виробництва) до споживача (збуту).

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження кооперативних відносин садівничих підприємств різних форм власності знаходять своє відображення в працях багатьох українських та іноземних науковців: О.Ю. Єрмакова, В.І. Майдебури, В.А. Рульєва, Д.Ф. Харківського, А.Ф. Чернявського, О.М. Шестопаля, В.В. Юрчишина та інших. Проте, незважаючи на велику кількість опублікованих розробок, існує недостатність висвітлення проблем даної тематики.

Формулювання цілей статі. Основною метою дослідження є висвітлення аспектів кооперативних відносин та форм інтеграції між садівничими підприємствами різних форм власності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кооперативні відносини є основною формою взаємодії у сфері агропромислового виробництва, зокрема виробництва та просування плодової продукції до споживача. Особливо доцільним та ефективним буде кооперування суб'єктів різних організаційно-правових форм, які спеціалізуються на вирощуванні багаторічних насаджень. Це можуть бути сільськогосподарські підприємства різних форм власності, які мають низький та середній рівень спеціалізації плодової галузі, але за відсутністю фінансових можливостей не в змозі самостійно вести ефективне виробництво продукції цієї галузі. Одночасно ці господарства мають можливість бути учасниками кооперативу (діяльність якого пов'язана з плодовою продукцією) та існувати як окреме юридичне лице. У даному випадку член кооперативу повинен добровільно передати земельні (площі багаторічних насаджень) та

майнові (які використовуються при виробництві плодової продукції) паї у колективне користування. Він самостійно визначає оптимальну для себе організацію виробництва, строго дотримується технології вирощування плодів, несе відповідальність за виконання договірних зобов'язань.

Розрахунки зі своїми партнерами кооператив здійснює за ринковими цінами, враховуючи виключно економічну доцільність. Самостійно обирає канали продажу продукції, постачальників матеріально-технічних ресурсів тощо. Отриманий дохід розподіляється на кооперативні виплати, нарахування на паї та формування неподільного фонду. До кооперативних виплат відносять фактично ті виплати, що отримані понад собівартості технологічних робіт, пов'язаних з виробничо-господарською діяльністю по вирощуванню плодової продукції. Кооперативні виплати розподіляються між членами кооперативу відповідно до їх участі в його діяльності. Виплати часток на паї здійснюється із залишкового доходу, який знаходиться у розпорядженні кооперативу, нарахування відбувається згідно встановленого статутом річного відсотку часток доходу на паї у грошовому вигляді або товарами, цінними паперами і навіть збільшенням частки паю за умови згоди учасників.

Формування неподільного фонду у садівничому кооперативі вважаємо досить важливим, враховуючи особливості цієї галузі, оскільки ці кошти в подальшому в змозі забезпечити розширене відтворення багаторічних насаджень та подальший розвиток інших видів діяльності, пов'язаних, наприклад, з переробкою плодової продукції. Одночасно фонд може виступити у вигляді страхового на випадок виникнення непередбачуваних несприятливих обставин.

Враховуючи взаємну зацікавленість сторін, в кооперативі встановлюються вимоги до умов приймання та видавання продукції, надання та розподілу засобів виробництва і використання механізованих послуг. Підвищення ефективності діяльності кооперативу полягає у збільшенні доходів його членів, тому всі послуги учасників кооперативу надаються по собівартості. Оскільки прибуток у кооперативі розподіляється пропорційно обсягу виконаних кооперативом робіт, то перспективи зростання їх ринкових цін не-

значні порівняно з перспективами комерційних структур.

За допомогою існування різних форм кооперування фермерським господарствам легше буде вирішувати проблеми з механіко-технічним обслуговуванням. Економічні відносини доцільно будувати за допомогою інтеграції фермерських господарств з садівничими сільськогосподарськими підприємствами у відповідні організаційні форми, які формуються з розвитком виробництва плодової продукції в особистих селянських господарствах. У загальному обсязі пропозиції плодової продукції на ринках області цьому сектору належить провідна частка, тому для подальшого розвитку галузі в регіоні необхідно врахувати можливість інтеграції власників особистих селянських господарств (що мають багаторічні насадження) з фермерськими або навіть з крупними садівничими сільськогосподарськими підприємствами. Очевидно, що малі товаровиробники в однаковій мірі зацікавлені в організації кооперування малого виробництва з крупними садівничими господарствами та навпаки. За допомогою цієї інтеграції малі товаровиробники знаходять повну впевненість у розвитку виробництва і реалізації цієї продукції.

В умовах кооперування крупних садівничих підприємств з малими можуть з'явитися досить різні форми співпраці залежно від конкретних умов і обставин. При кооперуванні відповідних організаційних форм основною вимогою до їх створення є максимальне використання можливостей малого виробництва, разом з тим не перешкоджаючи виконанню основних завдань крупних підприємств. При кооперуванні особистого і суспільного виробництва по вирощуванню плодової продукції важливо використовувати різні форми кооперування: від найпростіших до більш складних (рис. 1).

Перспективною формою кооперування малих підприємств з крупними садівничими господарствами, а також кооперування підприємств різних організаційно-правових форм є асоціації товаровиробників плодової продукції та продукції її переробки.

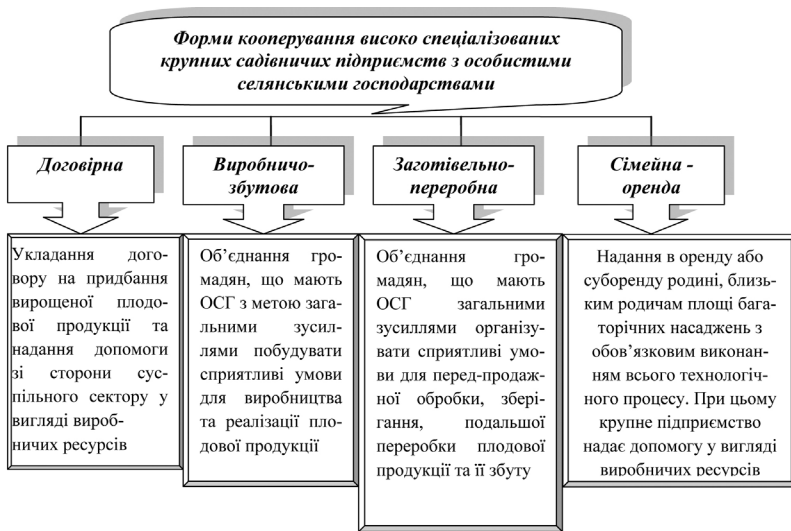

Рис. 1. Форми кооперування високоспеціалізованих крупних садівничих підприємств з власниками особистих селянських господарств

Такі інтегровані формування поєднують в собі три основні сфери: перша – виробнича – виробництво плодової продукції та продукції для переробки (з визначенням оптимальних за розміром виробництва плодових сировинних зон навколо промислових підприємств); друга – промислова переробки плодової продукції; третя – торгівельні організації по збуту готової плодової продукції та продукції її переробки.

Основним завданням даного інтегрованого формування є скоординувана їх діяльність з чітким дотриманням пропорційних обсягів виробництва та передачею своєї готової плодової продукції іншому згідно технологічного циклу. Обов'язковим при роботі даного інтегрального об'єднання є оптимальні взаємоузгоджені синхронні дії всіх учасників. З цією метою необхідно обґрунтувати за площею багаторічних насаджень та обсягами виробництва оптимальний розмір кожної сировинної зони відповідно з напрям-

ком діяльності асоціації. Це необхідно для створення зон навколо переробних підприємств щодо виробництва плодової продукції як малотранспортабельної, яку економічно недоцільно перевозити на великі відстані від сільськогосподарських товаровиробників до місць її переробки. До того ж необхідно врахувати наявність чітко вираженого сезонного характеру виробництва плодової сировини, що істотно впливає на рівномірність використання переробних потужностей протягом року. З цією метою слід створювати складське господарство для членів асоціації, з розвитком постадійної глибокої переробки: первинна обробка сировини, яку можна зберігати досить тривалий термін, а в подальшому виготовляти та переробляти з неї готову продукцію.

Відмічаючи доцільність кооперування фермерських особистих селянських господарств по виробництву, реалізації плодової продукції та підвищенню їх ефективності, не можна не торкнутися питання кооперування малих підприємств з метою здійснення повного виробничого циклу: виробництво-переробка-реалізація продукції переробки. Даний вид кооперування дозволяє підвищити ефективність діяльності цих кооперативів в 1,5-2 рази. Проте досвід останніх років показав, що переробка сільськогосподарської продукції в цілому та продукції садівництва зокрема на місцях її виробництва не призводить до позитивних результатів. На невеликих підприємствах переробка плодової продукції за умови дотримання технологічного процесу занадто дорога із-за високих матеріальних витрат, пов'язаних з переробкою. З вищезазначеного можна зробити висновок, що діяльність невеликих переробних підприємств окремо або організація переробки на базі одного господарства – неефективна.

Тому, враховуючи всі негативні та позитивні сторони, що пов'язані з переробкою, вважаємо за доцільне кооперування малих та крупних садівничих підприємств по переробці та реалізації плодової продукції. Крім цього, сучасні техніка та технології дозволять створити загальними зусиллями членів кооперативу порівняно ефективні модульні цехи по переробці плодової продукції на соки, джеми, компоти та вигідно організувати їх реалізацію. У даному випадку при збуті готової продукції через власну торгівельну мережу у ферме-

рів залишається більше половини прибутку, тоді як через посередників – одна третина. Проте на початковому етапі доцільно організувати кооперативи по зберіганню плодової продукції з метою її реалізації в найбільш сприятливі строки: зимовий та весняний період, коли ціна на продукцію найвища.

Ефективність зберігання плодової продукції (а саме зерняткових культур) всесвітньо відома. Найбільш обґрунтованою та прийнятною організацією холодильної обробки продукції стане створення в кооперативі мережі модульних холодильників місткістю від 100 до 2000 тонн, які забезпечують енергозберігаючі холодильні технології. Дослідження показують, що коли в перші години після збирання продукції її охолодити, то лежкість значно підвищується. Застосування таких технологій сприятиме суттєвому підвищенню конкурентоспроможності плодової продукції та надасть можливість виходу товаровиробника на ринки ближнього і дальнього зарубіжжя, що особливо важливо в умовах низької купівельної спроможності вітчизняного споживача.

Висновок. За допомогою кооперації та інтеграції крупні садівничі господарства разом з різними організаційно-правовими формами спрямовують свою діяльність на одержання кінцевого результату. За таких умов усувається монополізм як з одного, так і з іншого боку. Партнерство на основі угоди про спільну діяльність дозволяє пов'язати інтереси виробників плодової продукції, переробників і реалізаторів колегіально вирішувати проблеми зі збутом продукції, встановленням роздрібних та оптових цін. Проте найбільш слабкою стороною є фінансування даної схеми, оскільки сучасний ринок вимагає оновлення існуючих технологій вирощування плодової продукції та процесу її переробки. А це вимагає значних капіталовкладень. Вважаємо, що рішенням вказаної проблеми може бути бюджетне додатування зі сторони держави.

Список використаних джерел

1. Бурляй А.П. Розвиток форм інтеграції виробництва плодів і ягід, їх промислової переробки, зберігання і реалізації та кооперування садівницьких ферм / А.П. Бурляй // Вісник аграрної науки Причорномор'я. Спеціальний випуск 2 (26). – Т. 2. – 2004. – С. 49-54.

2. Малік М. Й. Кооперація в сільському господарстві: стан та перспективи / М. Й. Малік // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – 2009. – Вип. 6(1). – С. 55-65. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2009_6\(1\)__8.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2009_6(1)__8.pdf).

3. Бондарчук В., Джордж Р. Алколей, Молдован Л., Курдицький С. Кооперація як спосіб життя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.coop-union.org.ua>

4. Макаренко Ю.П. Розвиток кооперації малих аграрних господарств у ринковій економіці / Ю.П. Макаренко // Вісник Запорізького національного університету. – № 4 (12). – 2011. – С. 171-176.

5. Макаренко П.М. Організація економічний механізм адаптації аграрного господарювання до ринково-підприємницького середовища: Монографія. – К.: Наукова думка, 1999. – 621 с.

***Аннотація.** Сформулированы основные аспекты кооперации и интеграции товаропроизводителей плодовой продукции различных форм собственности, представлены предложения относительно перспективных форм кооперации и интеграционных формирований. Определены основные задачи, условия кооперации. Освещены условия организации кооперативных формирований, система расчетов между участниками кооператива, преимущества кооперации фермерских хозяйств и личных хозяйств населения с крупными садоводческими предприятиями.*

***Ключевые слова:** интегрированные формирования, кооперация, интеграция, ассоциация, формы кооперации в садоводстве.*